

невизначеності в професійній діяльності психологів. *Психолог-практик* – застосовуючи професійні знання, уміння та навички на практиці, в контексті взаємовідносин «психолог – клієнт», не тільки стикається з невизначеністю клієнта, а й сам може знаходитись в ситуації особистої невизначеності (Лушин П. В., 2013), що може призводити до суб'єктивного відчуття труднощів, пов'язаних з відсутністю готових схем інтерпретації.

Толерантність до ситуацій невизначеності у діяльності психологів – це комплексне поняття, яке включає в себе вміння працювати в умовах нехватки інформації, або її подвійності, позитивне сприймання ситуації невизначеності, неоднозначності, множинності вибору, вміння досягати бажаного результату новими, більш ефективними способами і засобами навіть коли не відомі всі факти і можливі наслідки прийнятого рішення, здібність відчувати позитивні емоції в нових, неструктурованих, неоднозначних ситуаціях, сприймаючи їх не як загрозові, а як такі, що містять виклик і сприяють професійному зростанню психолога.

Отже, толерантність до ситуацій невизначеності у діяльності психологів, стійкість психолога до дії фактора невизначеності зовнішнього і внутрішнього середовища являється одним з основних професійно важливих якостей психолога.

А.І.Черкашин

*Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут",
Харків*

ДЕФІНІЦІЯ "ПРОФЕСІЙНА ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ" У ПРАЦЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ ВЧЕНИХ

Сучасні умови функціонування ринку праці в Україні вимагають високої конкурентоспроможності сучасного фахівця. До сучасного професіонала ставляться відповідні вимоги щодо сформованості його індивідуальності, професійної ідентичності, мобільності та креативності. В нашому дослідженні професійну індивідуальність ми розглядаємо, як складне інтегративне утворення особистості, яке визначається унікальністю та своєрідністю типологічних особливостей людини, її особистісних структур, що визначають ефективність професійної діяльності за фахом.

Відповідно, все це вимушує до пошуку нових форм та методів формування фахівців у стінах вишів й в першу чергу, визначення психолого-педагогічних детермінант формування їхньої професійної індивідуальності під час навчально-виховного процесу.

Сучасні дослідження у галузі філософії, психології, педагогіки, соціології визначають теоретико-методологічні основи для дослідження проблеми професійної індивідуальності студентів технічних ВНЗ. Відповідно, слід зазначити дослідження: педагогічної діяльності особистості та її майстерності (К.О.Абульханова-Славська, Г.О.Балл, І.А.Зязюн, О.Ф.Бондаренко, Є.О.Климов, О.М.Леонтьєв, В.П.Москалец, В.Ф.Моргун, В.В.Рибалка, О.В.Скрипченко); теоретичного аналізу і вимірювання ціннісно-сміслової системи, обдарованості, творчості особистості (М.Й.Боришевський, О.І.Кульчицька, В.О.Моляко, Н.І.Пов'якель, С.О.Сисоева, Ю.М.Швалб); умов та механізмів професіогенезу сучасних фахівців (В.В.Давидов, О.К.Дусавицький, С.Д.Максименко, О. П. Сергєєнкова Н.В.Чепелева, Т.Б.Хомуленко, Т.С.Яценко); проблеми суб'єктності та життєтворчості особистості (В.В.Клименко, Г.В.Ложкін, Н.А.Побірченко, В.Д.Потапова, В.О.Татенко, Т.М.Титаренко).

На думку О. П. Сергєєнкової " ... професійна індивідуальність – це психологічне новоутворення особистості, в якому особистісні та професійні властивості інтегровані таким чином, що забезпечують успішну професійну діяльність та самодостатність майбутнього учителя".

Автор зазначає, що " Формування професійної індивідуальності майбутнього учителя безпосередньо пов'язане з його здатністю до самоактуалізації за критеріями професійної та особистісної готовності, індивідуальної професійно-предметної компетентності, до гармонізації взаємодії із соціальним середовищем (Сергєєнкова О. П.,

2007).

А. В. Райцев зазначає "Професійна індивідуальність фахівця – це характеристика типологічних особливостей людини, притаманних йому як індивідуальності і проявляються в особистісно-гуманному ставленні до дійсності у змістових межах існування фахівця у просторі професійного буття. Дане комплексне поняття не можна звести ні до професійних здібностей, ні до обізнаності фахівця у сфері сучасних технологій, ні до моделі спеціаліста, ні до набору його. Під професійною індивідуальністю ми розуміємо сукупність певних властивостей особистості з високим рівнем професійної підготовленості і здатністю до креативної діяльності, в якій людина максимально проявляє свою індивідуальність"(Райцев А. В., 2003.)

Автор зазначає, що при структурно-змістовному аналізі професійної індивідуальності в якості її основних складових можна виділити три компоненти: загальнопрофесійна грамотність (необхідні знання), вміння як здатність фахівця використовувати наявні у нього знання в процесі діяльності та індивідуально-особистісні якості, без яких немислима індивідуальність фахівця. Але крім зазначених якостей професійну індивідуальність створюють такі властивості, які притаманні людині як унікального явища, що проявляються у професійній діяльності свій неповторний індивідуальний стиль.

Поняття дефініції "професійна індивідуальність" будується на основах визначення поняття "індивідуальність".

За визначенням С. У. Гончаренка "Індивідуальність – сукупність рис, що визначають самобутність людини, її відмінність від інших людей; своєрідність психіки та особистості індивіда, її неповторність". Автор вказує на те, що індивідуальність проявляється в рисах темпераменту, характеру, у специфіці інтересів, якостей перцептивних процесів і інтелекту, потреб і здібностей індивіда. Передумовою формування людської індивідуальності служать анатомо-фізіологічні задатки, які перетворюються в процесі виховання, яке має суспільно зумовлений характер, породжуючи широку варіативність проявів індивідуальності. У психології індивідуальність виступає як цілісна характеристика окремої людини, як оригінальність, самобутність її психологічної структури. Людина стає індивідуальністю, коли її особистість наповнюється одиничними та особливими неповторними властивостями (Гончаренко С.У., 1997).

На думку М. В. Папучі "Індивідуальність – спосіб існування особистості в соціальному оточенні, що являє собою складне інтегрування сукупності унікально-своєрідних типологічних властивостей людини, особистісних структур та їх проявів у індивідуально-специфічному стилі діяльності та взаємодії. Індивідуальність виявляється в темпераментальних і характерологічних рисах, у специфічному змісті мотиваційно-потребової сфери (інтересах, цілях, прагненнях), у поєднанні якостей перцептивних процесів, інтелекту та здібностей людини. Формування індивідуальності відбувається в складному і суперечливому процесі розвитку біологічних, соціальних і духовних начал особистості в її активній взаємодії з соціальним оточенням" (Папуча М.В., 2008).

Враховуючи вище викладене, слід зазначити, що наведені вище визначення дефініцій "індивідуальність" та "професійна індивідуальність" не є вичерпними та потребують подальшого уточнення на шляху наукового пошуку.

Н.С. Чміль

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МОТИВАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СВЯЩЕНИКА

За даними Державного департаменту у справах національностей та релігій станом на 01.01.2015 р. в Україні зареєстровано 31781 священник, з них 14120 – священники Української Православної Церкви. Крім того, за результатами останнього (березень 2015 р.) соціопитування – довіра до церкви та її діячів в Україні, найвища з-поміж інших